

Spodbudno učno okolje. Ideje za delo z nadarjenimi v osnovni šoli

Urednica: Mojca Juriševič, 2014, Ljubljana: Pedagoška fakulteta

Z veseljem predstavljam monografijo, ki je v letu 2014 izšla na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Z izrazom monografija praviloma označujemo znanstveno, strokovno, poljudnoznanstveno ali esejistično delo, v katerem (običajno) več avtorjev izčrpno obravnava neko tematiko. Zato je ena od nevarnosti, da posamezni avtorji obravnavajo več različnih problemov, brez potrebne »rdeče niti«. V našem primeru imamo, po zaslugi urednice (prof. dr. Mojce Juriševič) pred seboj usklajene prispevke, kjer avtorji predstavljajo rezultate svojih raziskovalnih oz. strokovnih spoznanj v obliki idej in tudi že didaktičnih aplikacij, neposredno uporabnih za delo z nadarjenimi učenci.

V monografiji najdemo ne le zanimiva razmišljanja, ideje, bolj ali manj konkretne predloge, ampak tudi že izkušnje o delu z nadarjenimi učenci. Prispevki potrjujejo tezo, da spodbujanje in delo z nadarjenimi učenci ne potekata le kot zahtevnejša, dodatna dejavnost, posebej pripravljena za nadarjene, ampak sta lahko sestavni del pouka, pri katerem so aktivni vsi učenci, njihove aktivnosti pa so različne, prilagojene sposobnostim. Seveda pa takšno delo zahteva učitelja, ki ima dovolj didaktičnega znanja, da tovrstne dejavnosti pripravi in izpelje. Pri načrtovanju in izpeljavi takega pouka so nedvomno dobrodošli tudi čim bolj konkretne didaktične spodbude in primeri. Avtorji monografije so pripravili zbirko idej in primerov za delo

z nadarjenimi, kar dokazuje, da delujejo na *Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani* številni zavzeti in strokovno usposobljeni učitelji in sodelavci, ki lahko prispevajo k usposabljanju kakovostnih učiteljev, tudi za delo z nadarjenimi. Zato pričakujem, da bodo prispevke uporabniki (učitelji) dobro sprejeli, saj bodo v monografiji našli prispevke, ki jih bodo lahko bodisi neposredno uporabili za delo v praksi ali pa jim bodo primer oz. spodbuda za podobno obliko dela v konkretnem šolskem kontekstu.

Urednica monografije dr. Mojca Juriševič uvede obravnavo nadarjenih s prispevkom, ki postavlja pomembno vprašanje: »Kaj nadarjene učence motivira za šolsko učenje?«

Eden od odgovorov je, da je treba učencem zagotoviti dovolj učnih izzivov, ki bodo za njih razvojno primerni, smiselni in vredni navora. Vsebine naj bodo smiselne z vidika učencev in njihovega okolja. Zagotoviti je treba tudi dovolj časa, da je mogoče uporabljati raziskovalno in sodelovalno učenje ter reševanje avtentičnih problemov. Nadarjeni učenci morajo spoznati, da je za izjemne dosežke kljub nadarjenosti potrebno veliko dela in truda.

Nadarjeni učenci so zelo heterogena skupina; nadarjeni so na različnih področjih in imajo različne učne, vzgojne, socialne in osebne potrebe. Za kakovostno izvedbo vzgojno-izobraževalnega dela morajo zato učitelji znati prepoznati in upoštevati različne potrebe svojih učencev in učenek in jim prilagajati pouk tako, da bodo čim bolj razvili svoje potenciale.

V nadaljevanju bom na kratko predstavila vse prispevke, bolj temeljito pa se bom posvetila prispevkom s področja glasbe.

V monografiji sta objavljena dva prispevka s področja glasbe, prispevale so ju strokovnjakinje za glasbeno vzgojo na *Akademiji za glasbo* (B. Rotar Pance) ter na *Pedagoški fakulteti v Ljubljani* (B. Sicherl-Kafol in K. Zalar).

Prof. dr. Branka Rotar Pance v monografiji predstavlja *Glasbeno olimpijado*, njene cilje, udeležence, vlogo mentorjev in smernice za nadaljnji razvoj.

V prispevku spoznamo, da je *Glasbena olimpijada* skupen projekt *Zveze glasbene mladine Slovenije* in *Akademije za glasbo* v Ljubljani, ki glasbeno nadarjenim učencem in dijakom omogoča kompleksno glasbeno predstavitev.

To je kompleksno tekmovanje, ki spodbuja učne procese in dejavnosti nadarjenih učencev in dijakov na področjih izvajanja, ustvarjanja, poslušanja in glasbenega jezika ter jim omogoča druženje in izmenjavo ustvarjalnih idej in izkušenj v glasbeno spodbudnem okolju.

Avtorica v prispevku predstavlja namen in cilje glasbene olimpijade, strukturo tekmovanja in udeležence ter daje nekaj smernic za nadaljnji razvoj *Glasbene olimpijade*. Izhaja iz

rezultatov obsežne slovenske raziskave o nadarjenih učencih (Juriševič, 2012), kjer je ena od ugotovitev, da nadarjeni učenci in dijaki niso najbolj zadovoljni s prilagoditvami v razširjenem programu šol oziroma v njihovem obogatitvenem programu. Med priljubljenimi dejavnostmi navajajo dodatni pouk in priprave na tekmovanja. Prav GO s svojim konceptom daje učiteljem mentorjem možnost, da učencem in dijakom ponudijo poseben izziv, ki spodbudi njihovo kompleksno glasbeno udeleževanje tudi v osnovni ali srednji šoli. Avtorica omenja, da je med cilji GO pomembno tudi, kako motivirati in navduševati glasbeno nadarjene učence/dijake za glasbeno samoizražanje; kako uporabljati in nadgrajevati glasbeno pismenost v povezavi z glasbenimi dejavnostmi poslušanja, izvajanja in ustvarjanja; spodbujati kreativno glasbeno izražanje mladih; širiti možnosti za javno predstavitev lastnih glasbenih del ter spodbujati druženje mladih z različnih šol in različnih okolij. GO je namenjena glasbeno nadarjenim in zainteresiranim učencem/diakom, ki se na tekmovanje pripravljajo pod vodstvom mentorja – osnovnošolskega/srednješolskega učitelja glasbe. Na GO tekmujejo kot posamezniki, v drugem in tretjem delu tekmovanja pa so lahko glede na izbiro skladbe za petje in zasedbo, za katero je napisana tekmovalčeva izvirna skladba, kot soizvajalci vključeni tudi učitelji, vrstniki ali druge osebe. Vsak tekmovalac se preizkusi v treh sklopih tekmovanja: v testnem delu, pevske delu in ustvarjalnem delu, ki vključuje izvedbo lastne izvirne skladbe.

Avtorica posebej opozarja, da je pri delu z glasbeno nadarjenimi učenci zelo pomembna vloga mentorjev, ki morajo biti dobro strokovno usposobljeni ter seznanjeni z obravnavo in vodenjem učnega procesa glasbeno nadarjenih posameznikov, odprti morajo biti za ustvarjalnost in poznati morajo lastnosti ustvarjalnega procesa.

Mentor mora imeti tudi pedagoška znanja, ki mu omogočajo kakovostno vodenje glasbeno nadarjenega učenca/dijaka. Poznati mora naravo in razvojne zakonitosti glasbene nadarjenosti ter sestavine ustvarjalnega procesa. Znati mora ustvarjati pozitivno učno okolje ter biti tudi sam nenehen iskalec in raziskovalec.

Pomembno je, da mentor tekmovalnosti ne postavlja v ospredje, ampak da usmerja glasbeno nadarjene učence, da se učijo drug ob drugem. Zato je med pomembnimi cilji GO tudi izobraževanje učiteljev mentorjev ter njihovo usposabljanje za delo z glasbeno nadarjenimi učenci in dijaki.

V prispevku *Partnerstva na področju izobraževanja in kulture – avtentične spodbude za razvoj glasbene nadarjenosti* avtoric Barbare Sicherl-Kafol in Konstance Zalar (obe *Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani*) je predstavljen primer glasbene delavnice za sodobno glasbo, ki je potekala v partnerstvu med izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami ter umetniki.

Avtorici poročata, da so v raziskavi na študiji primera preučevali, kako lahko delo z glasbeno (bolj ali manj) nadarjenimi v avtentičnem okolju partnerstev med šolami, kulturno ustanovo in umetniki, prispeva k razvoju vseživljenjske kompetence kulturne zavesti in izražanja.

Pri tem so skušali odgovoriti na vprašanje: »Kako lahko ustvarjalno delo z glasbeno (bolj ali manj) nadarjenimi v avtentičnem okolju partnerstev prispeva k razvoju kazalcev vseživljenjske kompetence kulturne zavesti in izražanja?«

V raziskavo so bili vključeni učenci glasbenih šol, mentorji / učitelji v glasbenih šolah, študenti iz treh fakultete Univerze v Ljubljani (*Akademija za glasbo, Filozofska fakulteta in Pedagoška fakulteta*) ter učenci (stari osem let ali več), ki so sodelovali v projektu prve slovenske glasbene delavnice za sodobno glasbo. Udeleženci različnih starosti in glasbenih znanj so sodelovali v ustvarjalnem procesu oblikovanja in izvajanja sodobnih glasbenih del. V trimesečnem procesu so samostojno in ob pomoči mentorjev ter skladatelja Uroša Rojka raziskovali zvoke svojih inštrumentov, sodobne načine glasbenega zapisa, iskali možnosti interpretacije sodobnih partitur ter skozi individualno in skupinsko improvizacijo spoznavali parametre sodobnega glasbenega jezika.

Avtorici ugotavljata, da se pri delu z nadarjenimi srečujemo z vprašanji, katere vrednote in kakšno znanje omogočajo kakovostno učenje in razvoj ter posledično višjo kakovost življenja ter kako to dosegati.

Odgovori na omenjena vprašanja predpostavljajo premik v pojmovanju znanja in nadgrajevanju njegove ravni. Izpostavljeno je znanje, ki je celostno, ustvarjalno, inovativno, reflektivno, avtonomno in vseživljenjsko. Na področju glasbene vzgoje ugotavljata, da je ustvarjalno, celostno in reflektivno mišljenje aksiom dela z glasbeno (bolj ali manj) nadarjenimi.

Kompetenca kulturne zavesti in izražanja kot ena od osmih ključnih vseživljenjskih kompetenc daje ustvarjalnemu izražanju, sprejemanju in doživljanju umetnostnih jezikov osrednje mesto. Kot pomembne dejavnike vključuje kritično razmišljanje, ustvarjalnost, iniciativnost, reševanje problemov, oceno tveganj, sprejemanje odločitev ter konstruktivno obvladovanje čustev. Udeleženci partnerskega projekta sodobne glasbe so razvijali samozaupanje in sprejemali ustvarjalne izzive, razvijali strpnost in spoštovanje drugačnih pogledov in idej, z interesom komunicirali skozi sodobni glasbeni jezik, bili avtonomni v iskanju lastnega glasbenega izraza, pridobivali glasbene spretnosti in znanja ter razvijali vzajemno zaupanje in razumevanje.

Ugotovitve raziskave potrjujejo pomen partnerstev med izobraževalnimi in kulturnimi ustanovami ter umetniki kot avtentičnega okolja, ki omogoča kakovostne spodbude za raz-

voj kazalnikov kompetence kulturne zavesti in izražanja vseh sodelujočih ne glede na raven njihove glasbene nadarjenosti. Udeleženci partnerskega projekta so namreč ne glede na raven glasbene nadarjenosti razvijali estetsko občutljivost in kritičen odnos do zvočnega okolja.

Obdobje, ki ga otroci preživijo v osnovni in srednji šoli, je zelo pomembno za razvoj potencialov. Ob tem pa didaktična spoznanja kažejo, da le kakovosten pouk, ki učencem odmerja dovolj velik manevrski prostor za delovanje, ki izziva ustvarjalnost in izvirnost, spodbuja razvoj nadarjenosti. Iz tega dr. Janez Vogrinc brez težav izpelje trditev, da je didaktična usposobljenost učiteljev ključna in bistvena za kakovostno delo z nadarjenimi učenci.

Če mednarodni trendi kažejo na oblikovanje posebnih pristopov za delo z nadarjenimi in je nadarjenost kompleksen pojem, ki združuje vrsto dejavnikov, je na vprašanja glede prilagajanja jezikovnega in književnega pouka za nadarjene mogoče odgovoriti z upoštevanjem zakonskih določil, ki opredeljujejo nadarjene učence in uokvirjajo pogoje za delo z njimi. Iz zakonske ureditve izhaja, da šola nadarjenim učencem zagotavlja ustrezne pogoje za vzgojo in izobraževanje tako, da jim prilagodi vsebine, cilje, metode in oblike dela jezikovnega in književnega pouka ter jim omogoči vključitev v dodatni pouk, da zagotovi različne oblike individualne in skupinske pomoči ter druge oblike dela pri pouku, posebej pa še pri dodatnih (zunajšolskih) dejavnostih. Dr. Igor Saksida se v prispevku smiselno osredinja na nekatera temeljna izhodišča priprave bralnega dogodka, ki ga je mogoče opredeliti kot vodeno spoznavanje besedil v skupini *različnih* učenk in učencev; med katerimi so tudi nadarjeni.

Na drugi strani pa je danes tudi večjezičnost sprejeta kot dodana vrednost, nekaj, kar nas opolnomoči in oplaja. Vendar pa je za učence, ki so za učenje tujih jezikov še posebej nadarjeni, relativno slabo poskrbljeno. Dr. Karmen Pižorn v prispevku predstavlja nekaj izhodišč za poučevanje učencev, ki kažejo izjemno učljivost in odprtost za učenje tujih/drugih jezikov, da bi tako skupaj s preostalimi učenci v razredu začutili, da so del pedagoškega procesa, pri katerem lahko s pozitivnimi čustvi aktivno in uspešno sodelujejo. Avtorica ob tem poudarja, da pouk, ki upošteva potrebe učencev nadarjenih za učenje tujih jezikov, hkrati koristi vsem učencem in tako dviguje kakovost poučevanja in učenja na višjo raven.

Med dogodki, kjer lahko učenci ob sodelovanju z mentorji dokazujejo (in razvijajo) svoje nadpovprečne sposobnosti in znanje, so tudi različna tekmovanja. Za nadarjene učence priprava, izvedba in sodelovanje na tekmovanjih poustvarjajo kontekst realnega delovnega okolja, ki je zanje bolj motivacijsko kot običajno delo v razredu. Avtorji Dr. Irena Nančovska Šerbec, Špela Cerar in dr. Jože Rugelj predstavljajo prispevek, kjer so cilji tekmovanja Bober motiviranje učencev za reševanje problemov

z računalniškimi metodami, spodbuditi učence pri uporabi računalnika k globljemu razmišljanju, spodbuditi razvoj strategij za reševanje problemov, odkrivanje struktur, analizo primerov ter argumentiranje »za« in »proti«. Tekmovalci rešujejo naloge, povezane z razumevanjem informatike, z algoritmičnim razmišljanjem, s strukturami, vzorci in sestavljanjki ter z računalnikom in družbo.

Nadarjenost se pogosto omenja ali celo enači z umetniškimi talenti. Pogosto to drži, vendar naši prispevki opozarjajo na prisotnost, razvijanje in izražanje nadarjenosti na vseh področjih šolskega kurikula.

Kljub obči prisotnosti likovnosti likovne nadarjenosti vendarle ne moremo pripisovati vsem otrokom v enaki meri, je trditev prof. Črtomirja Freliha. Likovna izraznost nadarjenih otrok se zlasti po njihovem vstopu v faze reprezentativnega likovnega izražanja začne vse bolj očitno razlikovati od običajne likovne prezentacije. Nadarjen otrok likovnoizrazni medij namreč uporablja pogostejše, likovno bolj prepričljivo in po njem posega tudi pri problemskih situacijah, ko pri preostalih otrocih likovnost ni prva ali najbolj običajna izbira. Glede na to, da zlasti v predšolskem in zgodnješolskem obdobju predstavlja likovnost enega ključnih izraznih medijev, ki jih spontano najde večina otrok, velja likovni nadarjenosti v predšolskem in zgodnješolskem obdobju nameniti dovolj pozornosti (dr. Uršula Podobnik).

Glede umetniških talentov lahko trdimo, da so prav vse oblike gledališča v razredu med najboljšimi kazalniki sposobnosti in talentov na različnih, ne le na umetniških področjih vseh vpletenih, saj je do predstave dolg proces, ki je za prepoznavanje in možnost izražanja različnih talentov neprecenljiv. Od gledaliških oblik, ki so del kurikularnih vsebin v šoli, je lutka zagotovo najbolj prvinska, nas opozarja prof. Edi Majaron. Njena vloga ob začetku šolanja, kjer je odkrivanje talentov in učenčevih nagnjenj izjemno pomembno in občutljivo, je nenadomestljiva. Lutka bo zmanjšala antagonizme med otroki, med »važiči,« ki že berejo, in tistimi, ki jim je nerodno, ker še ne znajo, med bolj in manj nadarjenimi

Dr. Zlatan Magajna opozarja, da se matematično nadarjeni učenec, tako kot tudi preostali učenci, uči matematiko ob izzivih. Ker znanje in raven razmišljanja matematično nadarjenega učenca močno presegata znanje in raven razmišljanja preostalih učencev v razredu, je treba nadarjenega učenca vključiti ustrezne obšolske in zunajšolske dejavnosti. Zanj je treba pripraviti primerne dejavnosti tudi in še posebej pri običajnem pouku matematike, na primer z dodatnimi, zahtevnejšimi nalogami, samostojnimi zaposlitvami, izzivi, ki niso neposredno povezani z obravnavano vsebino. Prispevek predstavlja prijeme in dejavnosti, s katerimi želimo obravnavati nadarjenega učenca kot soustvarjalca pouka matematike.

Seveda ja nadarjenim treba ponuditi tudi še kaj več. Dr. Tatjana Hodnik Čadež, Lucija Željko in dr. Vid Manfreda Kolar opozarjajo, da je reševanje matematičnih problemov vodilna kreativna aktivnost v matematiki, ki jo lahko oz. jo moramo ponuditi za matematiko nadarjenim učencem na vseh stopnjah šolanja. Raziskave so namreč pokazale, da matematično nadarjeni učenci tudi sami opredelijo reševanje problemov kot najpomembnejšo komponento matematične nadarjenosti. V tem prispevku je avtorje zanimalo predvsem to, kako nadarjeni učenci in dijaki rešujejo problem, kjer se od njih pričakuje iskanje vzorcev in pravil med informacijami in posploševanje. Prispevek naj spodbudi učitelja, da tudi sam pri delu z nadarjenimi učenci izbira matematične probleme, ki učencem predstavljajo dovolj dober izziv in ob katerih bi lahko razvijali svoje potenciale.

Spoznamo tudi priložnosti in težave dela z nadarjenimi učenci v prvem in drugem vzgojno-izobraževalnem obdobju pri družboslovnih vsebinah ter primere načinov učenja, s katerimi so lahko realizirani nekateri učni cilji iz učnih načrtov predmetov spoznavanje okolja ter družba. Predstavljeni so primeri vprašanj, s katerimi učenci razvijajo višje nivoje mišljenja na temelju Bloomove taksonomije znanja in na podlagi De Bonove metode paralelnega mišljenja. Večji del prispevka avtoric dr. Maje Umek in Marjete Raztresen zajema predstavitev metode in oblik dela, pri katerih učenci razvijajo socialno-čustveno področje.

Dr. Saša A. Glažar in Iztok Devetak ugotavljata, da sistematična identifikacija nadarjenih na področju naravoslovja v Sloveniji ni razvita. Učitelji v osnovni in srednji šoli lahko identificirajo učence z večjim interesom za naravoslovje skozi delo in zanimanje učenca za naravoslovje. Od učitelja je nato odvisno, ali bo takega učenca spodbujal, ga vključil v krožke, mu dodelil zahtevnejše dodatno delo, ki spodbuja višje kognitivne ravni delovanja pri reševanju naravoslovnih problemov. Najbolj kreativni učenci na naravoslovnem področju si navadno ne priključijo največ naravoslovnih podatkov, so pa nadpovprečni pri načrtovanju eksperimentalnega dela, si zastavijo ustrezen raziskovalni problem in raziskovalna vprašanja ali hipoteze, si natančno zapisujejo opažanja oz. izvajajo meritve in znajo na temelju pridobljenih rezultatov ustrezno sklepati in zaključiti poglobljene sklepe. Taki učenci pa niso vedno uspešni, npr. pri računskih problemih. Vse to kaže, da je treba pri identificiranju učencev na naravoslovnem področju spoznati njihove različne sposobnosti in jih tudi ustrezno interpretirati.

Če pouk naravoslovja oziroma naravoslovnih predmetov ustrezno načrtujemo in izvajamo, ponuja dovolj priložnosti za prepoznavanje in razvijanje nadarjenosti, opozarja dr. Ana Gostinčar Blagotinšek. To je možno doseči s skorajda vsemi načini poučevanja. V prispevku je predstavljen raziskovalni pouk, pristop, ki za razvijanje nadarjenosti ponuja še posebej veliko možnosti. Prednost tega pristopa je tudi v tem, da ni namenjen

izključno nadarjenim, saj ga lahko učitelj z občutkom prilagodi različnim ravnem zahtevnosti in pouk na različnih ravneh izvaja sočasno. Ponovno spoznamo: za razvoj potencialov nadarjenih učencev je ključna vloga šole; za uspešno delo v šolski praksi pa je ključna vloga učitelja.

Raziskave na področju izobraževanja za naravoslovje nadarjenih učencev so pokazale, da ima v okviru procesnih znanj posebno mesto raziskovanje (načrtovanje in izvajanje preproste raziskave), saj so se vsi programi, ki so posebno pozornost namenili raziskovanju, izkazali za učinkovite. Na ravni redne šolske prakse lahko radovednost učencev, ki je med glavnimi kazalniki nadarjenosti učencev, spodbujamo in ohranjamo z raziskovalnimi škatlami.

Dr. Darja Skribe Dimec predstavlja raziskovalne škatle kot primer, ki omogoča diferenciacijo in individualizacijo pouka naravoslovja na povsem preprost način.

Ko spoznavamo oblike dela z učenci, moramo omeniti tudi sodelovalno učenje, ki je v prispevku Martine Erjavšek, Stojana Kostanjevca in Francke Lovšin Kozina predstavljeno v povezavi z motivacijo nadarjenih učencev pri pouku gospodinjstva. Sodelovalno učenje vpliva na učenčev učni, čustveno-motivacijski in tudi socialni razvoj. Izvaja se v majhnih in heterogenih skupinah, kjer učenci razvijejo sodelovalne veščine in dosežejo skupne cilje. Sodelovalno učenje je primerno tako za identifikacijo nadarjenih učencev kot tudi za spodbujanje različnih vrst nadarjenosti.

Med prispevki, ki dokazujejo, da so posamezne dejavnosti lahko spodbuda za vse učence, hkrati pa tudi obogatitvena obšolska dejavnost za nadarjene učence na področju fizike in tehnike, spoznamo Verižni eksperiment, kjer avtorja Jurij Bajc in Nina Verdel ob predstavitvi razložita in utemeljita, da so dejavnosti, povezane oziroma izvirajoče iz Verižnega eksperimenta, primerne za vključitev v ponudbo dejavnosti za nadarjene učence.

Zanimiva je študija primera, kjer dr. Gregor Torkar opisuje nadarjenega četrtošolca, ki je pri svojih letih že odličen poznavalec ptic. Pri predmetu naravoslovje so imeli učenci nalogo, da navedejo imena treh živali z vsake celine. Učenec, ki je predstavljen, je za Evropo navedel kar 275 vrst ptic; izjemen dosežek

in izziv tudi za izkušene ornitologe. Učenca je ptičjeslovje (ornitologija) začelo posebej zanimati v drugem razredu osnovne šole, ko je lahko že bral knjige in podrobneje spoznaval svet ptic. Učenec se je opisanega naučil predvsem z natančnim opazovanjem in študijem ptic v knjigah.

Ne smemo prezreti nadarjenosti na športnem področju. Dr. Vesna Štemberger in Tjaša Filipčič navajata, da se v šoli športna nadarjenost kaže v gibalni spretnosti, vzdržljivosti, visoki uspešnosti v gibanju, uživanju v dosežkih, smislu za organizacijo. Odkrivanje športno nadarjenih učencev je kompleksen proces, kjer sodelujejo učitelji, starši in po potrebi zunanji strokovnjaki (trener v športnem društvu). Vsak od njih lahko prispeva koristne informacije. Odkrivanje poteka prek evidentiranja, identifikacije in seznanitev ter mnenja staršev. V prispevku avtorici predstavljata konkretne učne aktivnosti za športno nadarjenega učenca pri pouku, kjer so izpostavljene predvsem različne učne oblike dela, metode, cilji, vsebine in vloge, ki omogočajo diferenciacijo in individualizacijo.

Večinoma je prisotno mnenje, da sta kategoriji nadarjenih učencev in učencev s posebnimi potrebami dve povsem nasprotujoči si skupini. Da temu ni tako, dokazujejo dvojno izjemni učenci. Strokovnjakinji dr. Marija Kavkler in Milena Košak Babuder opozarjata, da so to učenci s potenciali, ki jim omogočajo visoke dosežke, hkrati pa imajo tudi lastnosti učencev s primanjkljaji in motnjami, zaradi katerih se soočajo s številnimi težavami pri učenju in potrebujejo pomoč za premagovanje teh težav.

V kontekstu nadarjenih učencev je smiselno omeniti tudi vlogo in pomen socialnega kapitala. Nataša Zrim Martinjak trdi, da socialni kapital deluje v funkciji sredstva aktiviranja in plemenitenja posameznikovega potenciala, pri čemer ga avtorica prepozna v različnih vlogah. Opozori na pomen individualnih potreb in lastnosti, ki lahko nadarjenost zakrijejo. Prispevek ponuja učitelju nekaj uporabnih usmeritev in spoznanj o dodani vrednosti socialnega kapitala v kontekstu nadarjenosti.

Kot smo lahko spoznali, vsebuje monografija vsebine in usmeritve, ki so neposredno uporabne v šolski praksi, predvsem pa dokazujejo, da vsi šolski predmeti lahko delujejo v vlogi identifikiranja in razvijanja nadarjenosti.